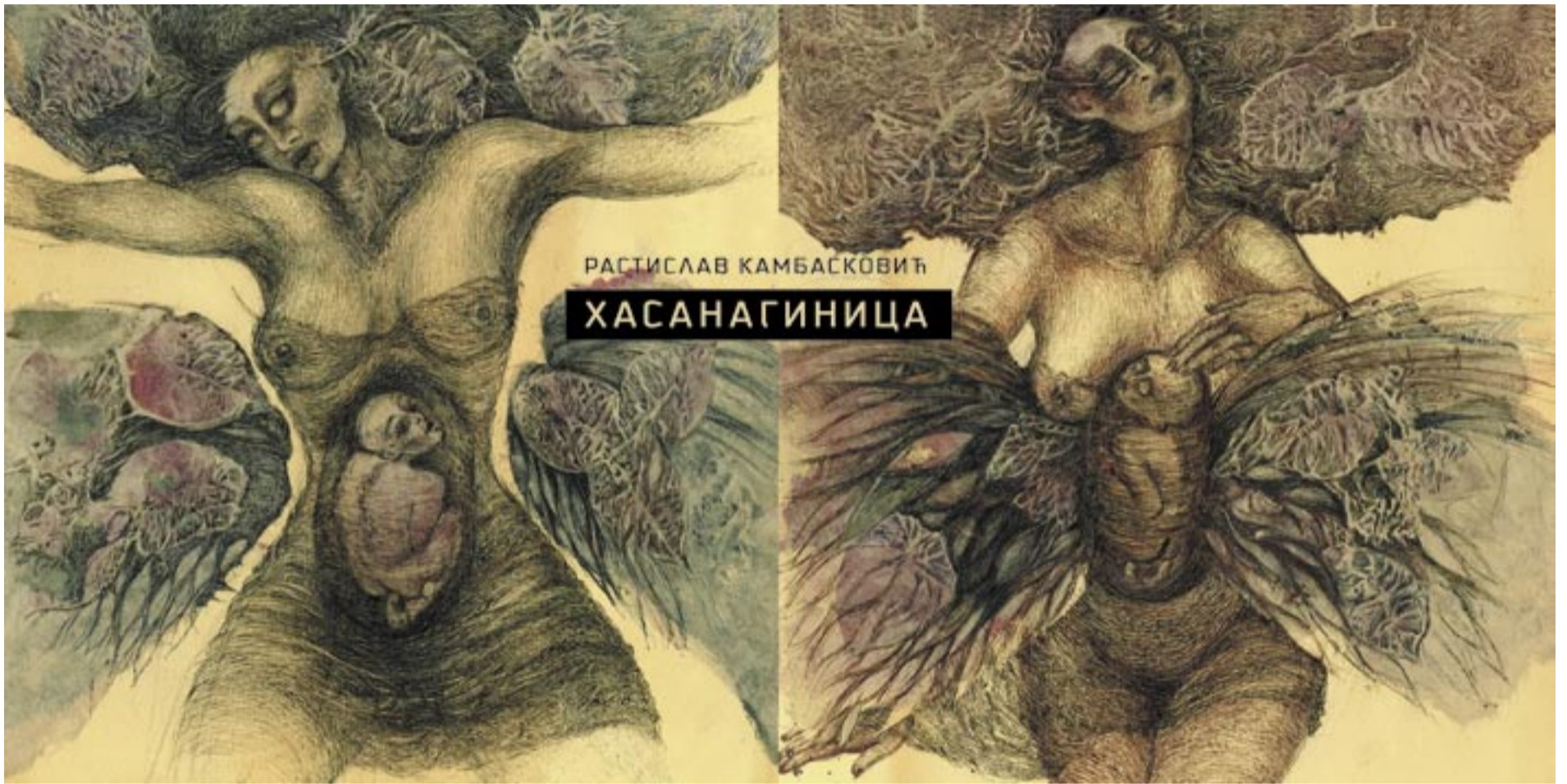

ПОЗОРИШНЕ НОВИНЕ

www.narodnopozeriste.rs

Издаје Народно позориште у Београду

ОД ЂУРАЂА БРАНКОВИЋА ДО ХАСАНАГИНИЦЕ

Дан позоришта и премијера

Милорад П. Шапчанин је окупљенима у гостионици „Код енглеске краљице“, пре скорог века и по, пред почетак прве представе новооснованог театра, „Ђурађ Бранковић“ Кароља Оберњака, изговорио: „Дочекасмо још једну народну школу, у којој ће се неговати драмска и позоришна уметност – изишао је 17. октобра ове године закон, којим се установљава и уређује српско народно позориште у Београду. Представник управе његове, позоришни одбор, поздравља вас, поштовани, који дођосте на први оглед ове трудне школе“. Своју чувену Беседу завршио је речима: „Уздајмо се да ће Народно позориште побудити наше књижевнике, да из прошлога и данашњег живота изнесу на позорницу све оне карактере, који заслужују да буду узор свему Српству, а кроз њега и целоме човечанству“.

Било је то 22. новембра 1868. по новом календару. Овај датум је о прослави стогодишњице установљен као Дан позоришта, велики празник који је наш национални театар прославио у недељу, а који је присутнима, апострофирајући ове Шапчанинове речи, честитао и управник Божидар Ђуровић, осврнувши се том приликом и на постигнуте успехе, као и на планове за рационализацију Куће. Као и увек, у гледалишту Велике сцене су се нашли запослени у Театру, гости, пензионери, сарадници, новинари и сви други пријатељи Народног позоришта. На почетке рада ове уметничке куће подсетио нас је кратак инсерт из филма који је Радио телевизија Београд снимила поводом отварања реконструисане зграде, 1989. године. Потом смо се присетили свих значајнијих догађаја и успеха које су наше представе и наши уметници постигли у периоду између два Дана позоришта.

(наставка на стр. 2)

Балет Лудвига Минкуса
ДОН КИХОТ

Хуманитарна представа
намењена деци,
у сарадњи са Фондацијом
Њ.К.В. Принцезе Катарине

САВА ЦЕНТАР
4. 1. 2010.

ДОНАТОРСКИ ГАЛА КОНЦЕРТ
СРБИЈА У СРБИЈИ

ВЕЛИКА СЦЕНА
28. 12. 2009

ДОЧЕКАЈТЕ НОВУ ГОДИНУ
13. ЈАНУАРА УЗ

ГАЛА КОНЦЕРТ
у Народног позоришту
Карте су у продаји

ПОЗОРИШНЕ
НОВИНЕ

Београд
НОВОСТИ

ПОПУСТ
ПРИ КУПОВИНИ КАРТЕ

20%

НОВИ ПЕНЗИОНЕРИ

Како што леп обичај налаже, на Дан позоришта смо поздравили и колеге који су завршили свој радни стаж у 2009. и одлазе у пензију до краја године. Повеље и пригодне поклоне, ручне сагове, добили су: Драган Чопић, члан балетског ансамбла, Снежана Шантић, координатор пројекта за унапређење сценских делатности, Миодраг Антонијевић, бравар и Славољуб Николић, декоратер на позорници. Желимо им здрав, пријатан и што дужи пензионерски стаж.

Р. П. Н.

ЗЛАТНЕ ЗНАЧКЕ

Традиционално, члановима који су у нашој Кући провели 20 година, уручене су златне значке са заштитним знаком-логотипом Народног позоришта. Ове године, то су: Небојша Бастаћ, Александра Димитријевић, Љилана Живковић, Зоран Ивковић, Наит Илијази, Драгиша Илић, Срђан Јараковић, Биљана Јоксић, Снежана Караклајић, Татјана Костадинов, Савка Маријан-Григоровић, Ивко Марковић, Надежда Марковић, Златко Мирковић, Зорица Митев-Војновић, Марица Молдован, Милијана Нешковић, Олга Новаковић, Владо Огњеновић, Душанка Павловић, Бранко Перишић, Зоран Петровић, Силвана Петровић, Светлана Пивач, Славка Радосављевић, Стеван Хаџи-Славковић, Лазар Стреоски, Саша Танасковић, Драган Тодоровић, Стела Ћетковић, Јатинка Шалипур.

Р. П. Н.

ПОХВАЛЕ

За уметничка достигнућа у протеклих годину дана, Похвале су добили драмски уметници Нада Шаргин, за индивидуалну премијеру у представи „Сексуалне неурозе наших родитеља“ као и за освојене награде на Међународном фестивалу малих сцена, Ријека 2009, Љубомир Бандовић, за улогу Хасана у представи „Дервиш и смрт“, Небојша Кундачина, за улоге у представама „Дервиш и смрт“, „Роналде, разуми ме“, „Нова Страдија“ и „Код Куће / Кабул“ и Борис Комненић за улогу Грофа Алмавиве у представи „Фигарова женидба и развод“, преводиоци Марија Стојановић за превод са енглеског језика драма „Код куће/Кабул“ Тонија Кушнера и „Базен (без воде)“ Марка Рејвенхила и Бојана Денић за превод са немачког језика драме „Фигаро се разводи“ Едена фон Хорвата и четири драме из пројекта Јавно читање савремене немачке драме; оперски певачи Хон Ли, стални гост Опере и Сања Керкез, првакиња Опере; солисти Балета Милан Рус и Тамара Ивановић за улоге у представи „Viva la Vida / Интервал“, као и Бојана Жеграц, за индивидуалну премијеру улоге Китри у представи „Дон Кихот“. За резултате постигнуте од прошлог Дана позоришта, Похвале су добили и главни уредник Издавачке делатности Жељко Хубач, организатор Оркестра Милош Драгић, сарадник за односе са јавношћу Службе за маркетинг Оливера Живковић, благајници билета Зоран Петровић и Саша Бузуровић, главни монтер сценске технике Милинко Радовановић, мајстор позорнице Зоран Мирић, мајстор тона и шеф студија за дизајн тона Тихомир Савић и пословни секретар Техничке службе Весна Бјеладиновић.

Р. П. Н.

НАСТАВАК СА НАСЛОВНЕ СТРАНЕ

Ристановски и Дервиш

По утврђеном обичају, свима који су у овом здању културе две деценије, додељена су свима драга признања – Златне значке са заштитним знаком Позоришта. Они који иду у пензију, уз пригодне поклоне смо пожелели здрав, пријатан и што дужи пензионерски стаж. Уметницима и осталим запосленима који су током протеклих дванаест месеци постигли „резултате у раду од изузетног и посебног значаја за успешност Народног позоришта у Београду“ уручене су Похвале.

Како се свечаност примицала крају, тако су и признања која су уручивана била све значајнија. Годишње Награде Народног позоришта за најбоља индивидуална премијерна уметничка остварења у

Злата Сесардић, добитник Печата

оквиру репертоара Народног позоришта у периоду између два 22. новембра, добили су драмски уметници Никола Ристановски, за улогу Ахмеда Нурудина у представи „Дервиш и смрт“ и Душанка Стојановић Глид за улогу Кућевне у представи „Код куће / Кабул“ Тонија Кушнера. Миодраг Табачки је добио Награду Народног позо-

ришта за сценографију представе „Фигарова женидба и развод“, рађене по делима Бомаршеа, Хорвата и Моцарта. У Опери су ово велико признање заслужили Јасмина Трумбеташ Петровић за улогу Леоноре и Миодраг Д. Јовановић за улогу Дон Карлоса, у представи „Моћ судбине“ Ђузепеа Вердија. Првакиња балета Мила Драгиче-

ТРИ ПИТАЊА ЗА НИКОЛУ ЗАВИШИЋА, РЕДИТЕЉА

Хармс, Монти Пајтон

Комад „Играјући жртву“ браће Пресњак Вам је понуђен, зашто сте га прихватили?

Понуђен к'о почашћен... Прихватио сам зато што ми веома одговара, у питању је својеврсна комбинација Хармса, Монти Пајтона, а са друге стране руског дубокоумног, емотивног наратива, који је сличан Чехову. Тронежа између њих јако прија. Волим да радим нешто што је лакрдија, односно комедија, али комедија која има дубоки смисао и значење, утемељено у друштву о којем се говори. Овога пута је то руско друштво, које је врло слично нашем,

једино што је много шире и веће. Ми смо микро-космос који одговара ситуацији о којој је комад. Општи хаос и опште „разбуцавање мозга“ сваког појединца пред немогућношћу учествовања у систему, социјалном. Све је нека теорија „разбуцааног хаоса“, а то је погодно да се направи нешто комично, али не комично само ради комичности, већ нешто што има дубоки смисао.

Да сте обичан гледалац, шта би Вас привукло да гледате представу, односно која су ваше препоруке?

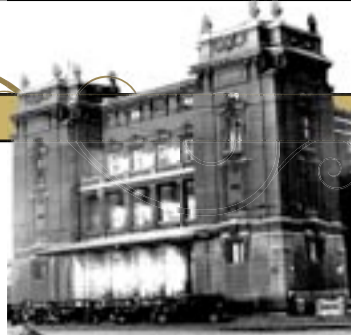
Моја препорука гледаоцима, пре свега женским, је да дођу због Слободана Бештића. Представа је

ултра комична, али није класичан водвиљ. Ово јесте комедија ситуације, али исто тако и сатира, критика друштва. Основни концепт ми је хаос. Рециклажа, константно претварање, играње, лагање и заваривање. Главни јунак непрекидно глуми, „заварава“. Представа не траје дуго и то је добар знак, односно предност – сат и двадесет. Биће сигурно забавна и не толико дуга да би била досадна!

Први пут радите у Народног позоришту. Каква су искуства, очекивања, амбиције, видите ли себе у неком новом пројекту у овом театру?

С обзиром да знам да је ова кућа велики и компликован апа-

22. НОВЕМБАР – ДАН НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА У БЕОГРАДУ

вић добила је Награду Народнoг позоришта за улогу горопадне Катарине у балетској верзији Шекспирове комедије „Укроћена горопад“, коју је урадио Крунислав Симић. Награду Народнoг позоришта за изузетно значајан укупан радни допринос ове године су добили Станимир Павловић, главни вајар и Кројачка радионица.

Као што се могло и очекивати, Награда Народнoг позоришта за најбољу представу између два Дана позоришта додељена је представи „Дервиш и смрт“ Меше Селимовића, у адаптацији и режији Егона Савина.

По одлуци управника, за дугогодишњи уметнички допринос Народном позоришту, редитељу Бориславу Григоровићу и драмском уметнику Павлу Минчићу су додељени Сребрњаци, а Печат Народнoг позоришта, који се додељује поводом посебног доприноса животу и раду Куће, ове године су добиле примадоне Оперe, Злата Сесардић и Јелена Влаховић.

Управни одбор је одлучио да највеће признање које Национални театар додељује, Плакету Народнoг позоришта у Београду поводом значајних активности у раду ове куће, додели редитељу Егону Савину и Војно-медицинској академији из Београда.

Круна свечаности је, као и увек, било проглашење највећег глумачког признања које Народнo позориште додељује сваког 22. новембра – Награде „Раша Плаовић“, за највеће глумачко достигнуће на београдским сценама између два Дана позоришта, коју је добио Никола Ристановски за улогу Ахмеда Нурудина у представи „Дервиш и смрт“, придруживши тако и ово престижно признање низу награда које је за ову улогу освојио у земљи и региону.

Свечаност је, после дугих аплауза награђенима и традиционалне „Винске песме“ из Вердијеве „Травијате“, настављена најпре уз чашу шампањца у фоајеу, а по-

том уз пријатно дружење у клубу, канцеларијама, гардеробама... по целом позоришту. Наравно, без оних који су се „пуном паром“ припремали за други значајан догађај овог свечаног дана, за прайзведбу опере „Хасанагиница“ Растислава Камбасковића, под диригентском палицом Младена Јагушта и режији Иване Драгутиновић Маричић. Либрето је настао адаптацијом чувене истоимене драме Љубомира Симовића, а адаптацију је начинио композитор. Сценограф је Борис Максимовић, костимограф Катарина Грчић Николић, а кореограф Константин Тешча. Певали су, у насловној улози Јасмина Трумбеташ Петровић, Вук Матић, Јанко Синадиновић, Мика Јовановић, Наташа Јовић Тривић, Олга Савовић, Љубомир Поповић и Ненад Јаковљевић.

■ Јелица Стевановић ■

Уобразложењу Награде „Раша Плаовић“ коју је доделио жири у саставу Ана Тасић, председник, Славко Милановић, Милош Лолић, Љиљана Мркић Поповић и Александра Николић стоји: „У обликовању лика Ахмеда Нурудина, Никола Ристановски је сасвим сведеним, а врло јасним и изражајним глумачким средствима успео да изрази дубоке и сложене драме људског постојања – сталну расцепљеност између личног и друштвеног, интуитивног и догматског, духовног и материјалног, интимног и политичког. Сuptилним знацима, финим променама у игри емотивних стања лика, глумац је приказао вишеслојност значења религиозних, као и политичких, уверења. Без

сувишних, претераних, очигледних поступака, односно, путем финих нијанси и тананих промена, Никола Ристановски је рељефно психолошки исцртао лик Нурудина, мајсторски отелотворујући дубоке, универзалне антрополошке дилеме, несигурности и сумње, вечне и неискорениве муке духа и тела“.

и Чехов

рат, ја сам од почетка почео да се бавим минимализмом, али који, наравно, на крају прерасте у максимализам. Генерално сам пресрећан, јер сви сектори са којима сада радим су одлични, као и сви сарадници које имам. Пресрећан сам што сам са директорком Драмe, Тањом Мандић Ригонат, успео да се договорим око овог посла и за сада је атмосфера сјајна, а из те атмосфере ретко може да се изроди неки промашај. Ја немам неких великих жеља за ову представу, очекујем да завршимо онако како смо почели, а све остало ће доћи природним путем. А што се тиче будућности и мене у Националном позоришту, маштао сам

о томе, искрено, да направим огромну представу на Великој сцени за цео ансамбл Народнoг позоришта, значи Опера, Балет, Драма, али да представа траје пет минута. И да се наравно не зна да ће трајати пет минута, већ да то буде изненађење.

Јасмина Урошевић

НУШИЋ И ЕГОН

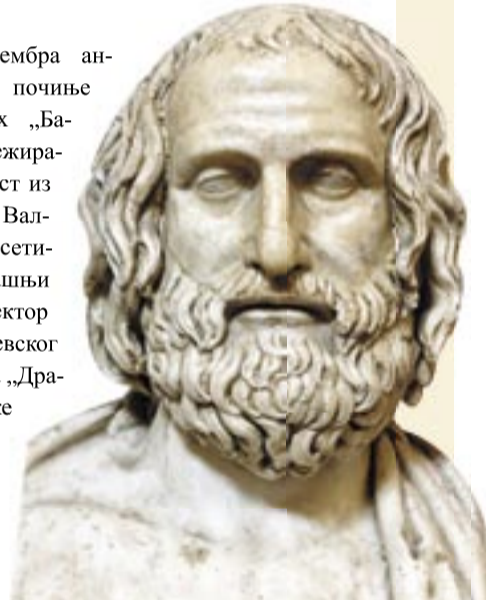
После великог успеха код публике и критике, те бројних награда које „Дервиш и смрт“ непрекидно ниже већ годину дана, Егон Савин у Народном позоришту припрема Нушићевог „Покојника“. Премијера ће бити 26. децембра на Великој сцени. Ауторски тим ове представе чине и драматург Славко Милановић, сценограф Борис Максимовић, костимограф Марина Меденица и лектор Љиљана Мркић Поповић. У представи играју: Небојша Кундачина (Павле Марић), Дарко Томовић (Милан Новаковић), Предраг Ејдус (Спасоје Благојевић), Бранко Јеринић (Господин Ђурић), Бојан Кривокапић (Љубомир), Александар Ђурица (Анта), Љубомир Бандовић (Младен Ђаковић), Милош Ђорђевић (Миле), Борис Пинговић (Аљоша), Радован Миљанић (Адолф Шварц), Наташа Нинковић (Рина), Зоран Ђосић (Агент), Анђелка Ристић (Марија) и Ивана Шћепановић (Софија).

Ј. С.

ХОЛМОВЕ БАХАТКИЊЕ

Половином децембра ансамбл Драмe почиње пробе Еурипидових „Бахаткиња“, које ће режирати увек нам драг гост из Стокхолма, Стафан Валдемар Холм. Да подсети-мо, Холм, доскорашњи дугогодишњи директор престижног Краљевског драмског позоришта „Драматен“ из шведске престонице, познат је редитељ и драмски писац чији се текст „Птиче или Правда за Зигфрида“ већ годину дана игра на Сцени „Раша Плаовић“. Класичан Еурипидов комад ће бити његов први редитељски рад на београдским сценама.

Ј. С.

ИГРАЈУЋИ ЖРТВУ

Никола Завишић поставља текст „Играјући жртву“, Браће Пресњаков, Владимира и Олега. Премијера је предвиђена за 17. децембар, на Сцени „Раша Плаовић“. Поред режије, Завишић потписује и идејно решење сценског простора и дизајн светла. Текст је превео Новица Антић, драматург је Маја Пелевић, костиме је осмислила Мирна Илић, музику су компоновали Соња Лончар и Горан Симоноски, лектор је Љиљана Мркић Поповић. Александар Швабић је асистент редитеља, Мираш Вуксановић сценограф-асистент, а дизајн звука потписује Владимир Петричевић. Улоге тумаче Ненад Стојменовић, Таназије Узуновић, Анастасија Мандић, Милена Ђорђевић, Слободан Бештић и Бојан Лазаров.

Ј. С.

У СУСРЕТ ИЗЛОЖБИ

Богови су личили на људе

У септембру 2010. године у Музеју примењене уметности одржаће се изложба плаката и програма оперских премијера Народног позоришта за чија су решења коришћени радови наших признатих ликовних уметника и илустратора: Оље Ивањици, Владимира Дуњића, Алексе Гајића, Александра Луковића, Бранислава Мојсиловића, Ане Ристић Драговић, Милке Вујовић, Славка Крунића и Катарине Зарић.

За оперу „Хасанагиница“ ликовно решење је дала Ана Ристић Драговић, која тим поводом за Позоришне новине каже: „Драма у 'Хасанагиници' је базирана на архетипској ситуацији сукоба дужности и љубави кроз мушко-женски принцип. Либрето има све елементе класичне трагедије у којем главна личност, Хасанагиница, кроз трагичан ритам радње, по-

штујући дужности и обавезе (морал) жртвује себе исказујући исконску мајчинску љубав према детету. У том сукобу мајчинске љубави и супружничке дужности Хасанагиница добија димензије трагичне хероине подсећајући нас на античке ликовне где су богови личили на људе а људи на богове.

Радови за 'Хасанагиницу' су реализовани на ручно тонираним и акварелисаним па затим колажираним папирима који су подлози дали фактуру и основни тон. На њој су настали цртежи пером и тушевима у боји. То је једна од мојих омиљених техника, где перо преузима улогу кичице, а цртеж почиње да добија квалитет слике. Овај приступ сам одабрала јер је он ближи ликовном решењу, чиме се постиже вишеслојност која сем информације и симболике доноси уметничко-ликовну интерпретацију трагедије 'Хасанагиница'.

В. К.

ПРИЈАТЕЉ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА – HYATT REGENCY

Сарадња која траје

Дугогодишња сарадња између Народног позоришта у Београду и хотела Hyatt Regency Београд наставила се и током 2009. године. Многи еминентни уметници, који су гостовали у представама Народног позоришта, били су смештени управо у хотелу Hyatt.

Осим што су уживали у познатом београдском гостопримству и позитивној енергији којом наш град зрачи, наши гости су имали прилику и да осете врхунску услугу једног од најбољих хотела у региону.

Заправо, оно што веже Национални театар и хотел Hyatt Regency су заједничке вредности: талент, професионализам, посвећеност и креативност. Наша сарадња се наставља и у наредној години, а сигурни смо да ћемо се лепо провести у Hyatt-у и на дочеку те Нове године, за који је припремљен разноврстан забавни програм за све укусе.

Уколико желите да 2010. дочекаете у духу Belle époque магије, посетите ресторан Metropolitan Grill у Hyatt-у и препустите се рафинираним француским специјалитетима и одличним винима.

Ако сте љубитељ тамбураша и забаве до зоре, препоручујемо вам прославу Нове године у бојској атмосфери ресторана Fosaccia. Дегустирајте велики број специјалитета из целог света, на бази шведског стола, док Вас забавља тамбурашки бенд „Луталице“.

Р. П. Н.

ИНТЕРВЈУ МЛАДЕН ЈАГУШТ, ДИРИГЕНТ

Неискреност се у музици осећа

На Великој сцени Народног позоришта, 22. новембра, изведена је светска премијера опере „Хасанагиница“ Растислава Камбасковића под диригентском палицом доајена наше музичке сцене, маистра Младена Јагушта.

Студије дириговања Јагушт је завршио у Загребу у класи немачког диригента Фридриха Цауна, након чега добија место диригента Хора и Оркестра Радио Загреба. Уследио је ангажман у загребачкој Опери, па место диригента Хора и Оркестра Уметничког ансамбла Дома ЈНА у Београду, а од 1965. до 1970. био је први диригент и директор Опере Српског народног позоришта у Новом Саду. На челу Хора и Симфонијског оркестра Радио телевизије Београд остао је до одласка у пензију, 1984. године. Као редовни професор Академије уметности у Новом Саду био је диригент студентског хора и симфонијског оркестра. Међу бројним делима у његовом репертоару значајно место заузимају дела домаћих аутора, као што су Љубица Марић, Александар Обрадовић, Милан Ристић, Станојло Рајчић, Василије Мокрањац (чија је симфонијска дела снимео за потребе ППП РТБ-а) а велики издавачки подухват представљају и снимци целокупних дела Мокрањца, Христића и Тајчевића.

У својој богатој каријери били сте веома посвећени домаћем стваралаштву а пред нама је сада историјски моменат – праизвођење јед

не домаће опере после двадесет година.

Као млад диригент, радио сам и као корепетитор, сарађивао са Готовцем који је дириговао своју оперу „Еро с онога света“, коју сам ја касније постављао на сцену три пута. Кад год сам гостовао

у Енглеској увек сам дириговао дела словенских композитора – Дворжакову IV и V симфонију, „Словенске игре“ Славенског и то им се веома допало. Мислим да је добро што смо поставили „Хасанагиницу“, то је дело које може да буде интересантно за странце, оно није радикално модерно писано. Језик јесте нов али је слушљив за публику, која је навикла на Вердија, Пучинија...

„Хасанагиница“ је прича која има универзалност, која асоцира на грчку трагедију...

Заиста, хор на крају представе изговара текст који делује катартично, а у којем се поставља универзално питање: „Ко зна чија је то правда?“. Ова прича може да гане људе јер се ради о несрећи детета и мајке, а ту смо ми Словени „најгађи“. То је мрачно доба женских права и ово

Поводом премијере, носилац насловне роле Јасмина Трумбеташ Петровић, за Позоришне новине каже: „Имајући у виду да ми је поверено дело које је писано савременим музичким језиком (обиље умањених, прекомерних интервала) у почетку сам имала извесну дозу скепсе. Знала сам да имам велику одговорност, јер дело никада до сада није извођено и ја треба да будем управо онаква Хасанагиница какву је композитор замислио. Дубоко верујући у маистра Јагушта, који ми је указао велико поверење и својом непресушном енергијом подстакао ме да оживим лик Ха-

санагинице, могу после свега да кажем да сам, чини ми се, успела. После свих проба које смо имали и које су биле јако стваралачке, и музичке и режијске са Иваном Драгутиновић Маричић, осетила се позитивна енергија, један тим који је био спреман да направи најбоље и да да свој максимум. Инспирација више био је и либрето на српском, јер нема ништа лепше када певате на матерњем језику и потпуно разумете оно што треба да певате. Утолико је и стварање тока психолошке радње било лакше донети у певању. Оно што је глумцима говор, нама певачима је певање.“

НУШИЋЕВ „ПОКОЈНИК“ НА СЦЕНИ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА

Атипичан Нушић

је једна од најжешћих критика тог времена.

Јединствена је прилика да се при раду на савременом делу, сарађује са композитором?

Нашао сам се на истој линији са Камбасковићем, ја нисам човек који само прође ноте већ улазим у дубине, у психологију, па чак постављам питања. Рецимо, интересовало ме је зашто је употребљен мотив Кадије на месту где Хасанагиница пева нешто сасвим друго. Међутим, она у том моменту мисли на Кадију и зато је ту његов лајт-мотив. Камбасковић је стваралац који има осећај колико је музике потребно за дешавања на сцени тако да је његова музичка драматургија веома успешна, што је велика помоћ редитељу.

Студиозни рад се у данашњем „инстант“ времену ретко среће...

Мене је мој професор, Немац, учио: морате у потпуности знати гра-

мичку и мотивску, из чега је шта произашло и онда рећи – ја бих ово овако, ту је развојни део, ту ћу направити кулминацију. Читате роман три сата, али још увек не знате ко је убица јер је писац успео да направи ту напетост, која је својеврсна основа уметности. Где ћете у делу направити климакс? Када сте „мозгом прешли“ дело, додајете му емоцију. Дело мора да пређе у вашу емоцију, да буде ваше. Мора да буде уверљиво када га људи слушају, јер сте их својом сугестивношћу убедили да то тако треба да звучи. На тај начин су радили Карајан, Ојстрах, Тотти дал Монте... Сваки човек има свој ДНК, не може свако бити Карајан, а неискреност се итекако осећа у музици. Техника је неопходна, но када публика дође у позориште мора да доживи нешто.

■ Вања Косанић ■

Јасмина апострофира сјајну атмосферу током проба, што је по њој неопходан предуслов за добро урађену представу, и додаје: „Надам се да ће Хасанагиница заживети не само на нашој сцени, него и у целом свету, јер она је жена за сва времена и све светове. А, с друге стране, остајем у нади да ће се однос према жени променити и да ће она бити више поштована у правом смислу те речи.“

И на крају, оперска Хасанагиница закључује: „Нека све жене овог света не поустану у борби за љубав, брак, породицу и своју највољенију децу.“

Може се рећи да је Нуша, миљеник публике, за своју последњу комедију, „Покојник“ добио прву (претежно) позитивну критику коју је добио за живота од београдских критичара. Допало им се што „није лакрдија“ већ сатира, што прати савремене токове у друштву, одступа од познате „галерије типова“ и слика савремене карактере. Забележено је како се „Нушић каламбуриста изгубио пред Нушићем – шоовски сериозним, дубоким сатиричаром и посматрачем који има изванредна запажања“. Па ипак, неки му (Мир-Јам), замерају нереалистичност тих ликова, као и ситуација. Редитељ Радослав М. Веснић је „живо развијао радњу“ и трудио се да представа не скрене у лакрдију, већ да је издигне „на ниво префињене сатире“.

Читава глумачка подела је освојила симпатије критике. Светолик Ничевић је у незахвалној улози Павла Марића био „добар и убедљив“, Павле Б о -

ару до окупације, одиграна је 70 пута, од чега у првој сезони 54.

По завршетку рата „Покојника“ је режирао др Хуго Клајн. Сценограф је био Владимир Маренић, костимограф Милица Бабић, а премијера је одиграна 31. марта 1948, у знак сећања на десетогодишњицу Нушићеве смрти. Није случајно што је новоформирана народна власт за ову згоду изабрала управо ову, по многим, а нарочито тадашњим мишљењима, најсатиричнију Нушићеву комедију. Међу ретким документима који сведоче о том периоду живота нашег театра, остала је најавна премијера, која сведочи о тадашњем „читању“ Нушића: „У време када је пи-

ји су раније коришћени приликом тумачења Нушићевих ликова. Занимљиво је да чланак помиње и како улогу Марића у алтернативи са Миланом Поповићем спрема Раша Плаовић, али, из неког разлога, он се није појавио у тој роли. Поменимо неке глумце: Павле Богатинчевић је играо Новаковића, Божа Николић Спасоја Благојевића, Невенка Урбанова Рину...

До данас последња поставка „Покојника“ рађена је на Сцени Земун, у време реконструкције зграде на Тргу. Представа је режирао Павле Минчић, сценографију креирао Милутин Илић, а костиме Божана Јовановић, док је музику компоновао Војислав Костић. Пре-

гатинчевић се „добро снашао“ у улози Милана Новаковића, Спасоја Благојевића је Јован Гец остварио кроз ублажавање „нечасности свога јунака хумором“, Милош Пунковић је био „одличан“ у улози Господина Ђурића, Милорад Душановић је у улози Љубомира Протића следио писца док је Марко Маринковић у улози Панте „носио барјак Нушићеве комедије“. Душан Раденковић је као Младен Ђаковић оставио критику равнодушном, Виктор Старчић је свог Милета духовито одиграо, Војислав Јовановић је виртуозно тумачио Аљошу, а креацијом Адолфа Шварца Димитрије Величковић је изазвао смех публике. Главну женску улогу, Рину, донела је Блаженка Каталинић, „врло елегантна, мало фриволна, али сувише окореле савести“, млада Мила Гец је тумачила „темпераментну и размажену“ Вукицу, а Зора Златковић је била проверена нушићевска госпођа из „старог друштва“ – Агнија. Критика је запазила и женске костиме, „укусне и занимљиве“, прављене „специјално за позорницу“. Представа се задржала на реперто-

Позни комад нашег великог комедиографа, „Покојник“, није делио судбину већине Нушићевих комедија – од премијере која је играна 18. новембра 1937, на нашој сцени је доживео још свега две поставке. Можда баш зато што и није нушићевска „смехотресна“ комедија, а можда зато што су редитељи помало зазирали од сложености и захтевности овог текста.

са 'Покојника', аутор се отворено декларисао за слободу уметничког стварања и за демократију (...) Он у њему изобличава тадашњу власт, која не само брани злочин него и активно са злочинцима сарађује. (...) Клајн третира ову комедију као најозбиљнију Нушићеву комедију и нарочито акцентује сатиричне елементе“, а у раду са глумцима покушава да „уклони шаблоне“ ко-

мијера је била на Дан позоришта, 22. новембра 1988, а у оквиру обележавања пола века од смрти аутора. У подели су били: Властимир Ђуза Стојиљковић – гост, први пут са ансамблом Народног позоришта, тумачио је улогу Марића, Предраг Ејдус је био Новаковић, Петар Банићевић је играо Спасоја Благојевића, Васа Пантелић – Ђурића, а Борис Комненић Протића, у улози Анте био је Предраг Тасовац, Младена Ђаковића је играо Раде Марковић, Аљошу Богић Бошковић, а Богдан Михајловић – Шварца. Бранка Васовић је била Рина, Ксенија Јовановић је тумачила Агнију, а Соња Кнежевић Вукицу. Уместо два полицијска агента, из оригинала, сада се у представи појављује само један – Раде Поповић, а уместо три, само две собралице, Зорица Мирковић и Горјана Јањић. Улога Милета више не постоји. Представа није наишла на одобравање критике, али овог пута је, очигледно, и публика делила исто мишљење: играна је само до краја те сезоне, свега осам пута.

■ Јелица Стевановић ■

Реорганизација Народног позоришта

Преузимањем управничке дужности, Грол започиње реорганизацију установе. На предлог управника Народног позоришта, министар просвете Љуба Стојановић 2. јуна 1909. именује комисију, састављену од угледних стручњака као што су Андра Николић, председник, Павле Маринковић, Павле Поповић, Драгомир Јанковић, Риста Ј. Одавић, Петар Ј. Крстић и Милутин Чекић и сам управник Грол, која добија задатак да изради Пројекат Закона о Народног позоришту. Прва верзија Пројекта је упућена Министарству исте, 1909. године, а до стављања у скупштину процедуру биће учињене извесне дораде.

Пре него што ће поднети свој предлог закона о модернизацији Народног позоришта, Грол се ујесен 1910. обраћа министру просвете Јаши Продановићу, с молбом за десетомесечно одсуство, ради усавршавања у иностранству. Већ сутрадан, 30. октобра, Продановић му потписује решење о одсуству и већ 30. јануара 1911. Грол подноси истом Министру елаборат о реформи Народног позоришта, уз предлог новог Закона и Уредбе. Уследила су дуга дотеривања: „После паузе од годину дана, на предлог министра просвете г. Ја-

ше Продановића, нацрт ове треће комисије усвојен је у Народној скупштини, а затим с потписом Краљевим обнародован првог дана Духова ове године (27. маја 1911, прим. З.Т.Ј)“, бележи Грол.

Четири деценије касније, Грол ће дати оцену свих ранијих, па и свог напора за одговарајућу законску регулативу Народног позоришта: „Од године 1901. до 1911, пуних десет година води се дискусија о реформи позоришног закона, и о постављању на савремену основу целокупне организације позоришта у Београду и у земљи.

Први покушај је Нушићеве позоришне управе из године 1901. Покушај наиван, који је усвајао бирократски принцип година службе и у њему ишао чак до поделе глумаца на пет чиновничких класа: V, IV, III, II, I које се стичу периодски. Систем сличан оном који је дошао за њим, не много бољем, у коме се глумци разврставају по категоријама и групама.

Други покушај законске реформе је из године 1902, из времена управе Докић-Одавићеве.

У духу савременији, он је остао на по пута. Године 1909, по предлогу управника Милана Грола, министар Љуба Стојановић наименовао је комисију под председништвом Андре Николића. Тај трећи пројекат озакоњен је године 1911. и истовремено допуњен и развијен Уредбом. Он укида Књижевни-уметнички одбор, утврђује аутономни карактер установе, даје слободну иницијативу, пуну

власт и пуну одговорност управнику, неограничену скалу награђивања уметницима, без оградe година службе и титула. Он затим зајемчује пензије глумцима и њиховим породицама. Уговорним односом између глумаца и управе и системом хонорара од представа – поврх основних плата – позориште се обезбеђује од бирократисања, од умртвљивања живих сила без којих позоришту нема живо-

та ни са којом државном субвенцијом“, закључује Грол. У помениу елаборату из 1911, Грол предлаже и следеће мере:

„1. У умном погледу: а) Обновљање и појачање глумачке трупе, б) преображај режије, в) утврђивање извесних принципа за кретање репертоара, и у томе духу, г) пречишћење репертоара (књижевни и језички), д) побољшање техничких погодба за извођење дела: декора, машинерије и костима. 2. У административном:

Реформа данашњег заста-
релог и бирократског
Закона, у смислу модерног позоришног

законодавства и уређења, у материјалном интересу глумачке вештине, у интересу побољшања материјалног и моралног положаја глумаца и, најзад, у интересу постављања извесних норми стабилности и континуитета у раду Народног позоришта. 3. У практично-материјалном: а) поправљање хигијенских и општих погодба у сали и на позорници, и, у вези са њима б) поправљање свих општих услова колико без-

бедности толико и угодности глумаца“.

У наставку акта Грол моли министра да одмах и без одлагања издајетвује: „1) Доношење новог Закона и уредаба о Народног позоришту, 2) Одобрење ванредног кредита за корените оправке зграде Народног позоришта“.

Министар Продановић, упућујући Закон и Уредбу о Народног позоришту по њиховом усвајању, у пропратном акту наглашава да је превасходни задатак Народног позоришта да негује позоришну уметност уопште, као једну од најзначајнијих и „најпопуларнијих грана уметности (...) да „представља одабран репертоар из словенске и стране књижевности“, те да негује „српску драму (...) глумачку уметност озбиљном студијом у припремању представа, (...) чисто-ту српског језика (...) националну културу и националну идеју уопште“, као и „све гране националне уметности, у вези са својим главним задатком, нарочито уметност музичку и декоративну“. Продановић се уједно залаже да Народно позориште „усавршавајући музички репертоар с постепеним природним развијањем домаћих снага“, спрема „прве основе за будућу самосталну српску оперу“.

(наставиће се)

Бојана Перић, балерина особеног шарма

Своје балетско школовање Бојана Перић (1930–1992) започела је у Родиног позоришту код Данице Живановић, а затим код Јелене Пољакове и Наташе Бошковић. Балетску школу је завршила 1948. године у класи нашег првог професора игре – Милорада Милета Јовановића. Веома млада, још ученица, она је постала чланица балетског ансамбла Народног позоришта у Београду, у којем је играла од 1945. до 1969. године.

Већ за своју прву улогу, Бугарку, у првој целовечерњој премијери Христићеве *Охридске легенде* која је изведена 1947. у кореографији Маргарете Фроман, Бојана Перић, Бојкица како су је од миља звали, добила је највишу републичку награду. Од тада, из улоге у улогу, из представе у представу, ређали су се успеси младе балерине. Увек се мудро држала карактерних улога које су јој, по сопственом мишљењу, највише одговарале. Ипак је играла и Јулију, јер је једноставно желела да ужива у тој дивној балетској улози и да игра ту прекрасну музику Про-

кофјева, коју је обожавала. Та топла, као од нежности саткана Јулија, била је и за Бојкицу и за публику незабораван уметнички доживљај.

Ипак, улоге карактерног жанра биле су њен прави домет. Била је раздрагана и разиграна Биљана, поносна Бугарка, играла је са подједнаким успехом и карактерне улоге у „Лабудовом језеру“, „Копелији“, „Половецком логору“, „Бахчисарајској фонтани“, „Краљици острва“. Увек су њен широки, топао, искрен осмех, природни бујни темперамент и нека унутрашња озареност добротом целе њене личности, видљива радост на љупком, лепом лицу, задовољство што игра на сцени – без претеривања се може рећи на непоновљив начин очаравали гледаоце са многих меридијана.

Својом спонтаношћу, младалачком свежином, оптимизмом, ведрином и особеним шармом, Бојана Перић је била и остала сасвим јединствена балетска уметница, каква се до данас није појавила на београдској позорници. А Бојкица је играла и радо и много. И то највише „Охридску легенду“, али је „Лицитарско срце“, које је Димитрије Парлић управо за њу поставио, осећала највише као свој балет, јер га никад ни са ким није делила. Бити истакнута балерина у време „златног раздобља“ београдског Балета значило је и велику одговорност, коју је Бојана Перић савременом својом генерацијом увек поштовала и о заједничким успесима у иностранству са одушевљењем говорила.

Са партнерима и партнеркама је пријатељски и професионално сарађивала, а највише са Бранком Марковићем у „Лицитарском срцу“ и са Миланом Момчиловићем и Борисом Радаком у „Охридској легенди“. Још од детињства, од Родиног позоришта, са Катарином Обрадовић је била сјајан дует, чему је допринело и узајамно искрено

пријатељство, које је Бојкица неговала са многим својим другарицама до краја живота.

Рано је Бојана Перић осетила чари балетске сцене, али се рано са ње и повукла, у својој тридесет осмој години, са целом својом генерацијом. После тога није ништа радила у балету и о томе је говорила смирено и задовољно: „Једноставно сам књигу заклопила и више нисам мислила о позоришту. Тако је, чини ми се, мој живот био преполовљен. Један његов део био је сан, једна дивна бајка, а други – нормалан живот. Тако сам живела два живота, јер сам увек имала своје две љубави. Једна је била позориште, а друга мој дом, моја породица...“

Бојкица Перић је, нажалост, своја два живота брзо проживела и отишла је, са својим прелепим осмехом, крајем јуна 1992. године. Остала је у нашим сећањима као особена, дубоко хумана балетска личност, чије искрено радовање игри, сценском животу, балетској уметности, остаје непоновљив узор на нашој играчкој позорници.

(наставиће се)